

УДК 342.72/.73

Назарко Ю. В. – аспірант Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Висвітлено концептуально важливі поняття у сфері права на охорону здоров'я. Проаналізовано взаємодію права на охорону здоров'я з іншими суб'єктивними правами людини в контексті практики Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: право на охорону здоров'я, забезпечення прав людини, Європейський суд з прав людини.

Право на охорону здоров'я є одним із визначальних прав людини. Практика різних країн світу щодо конституційного закріплення права на охорону здоров'я має певні відмінності. Законодавство деяких держав не передбачає права на охорону здоров'я. Коло суб'єктів, наділених таким правом, визначення його як базового та невід'ємного права людини, належність до переліку позитивних прав, які формують правовий статус громадянина, – це ті специфічні ознаки, за якими різняться конституції різних країн.

Питання права на охорону здоров'я висвітлено в працях таких дослідників: В. Волков, З. Гладун, В. Журавель, Н. Камінська, С. Козуліна, В. Москаленко, З. Ромовська, А. Савицька, І. Сенюта, В. Скомороха, С. Стеценко, Р. Стефанчук, В. Якубов'як та ін. Однак комплексного дослідження права на охорону здоров'я в контексті інших суб'єктивних прав і досвіду Європейського суду з прав людини здійснено не було.

Метою цієї статті є аналіз взаємодії права на охорону здоров'я з іншими суб'єктивними правами людини, дослідження справ Європейського суду з прав людини щодо питань реалізації права на охорону здоров'я та його зв'язку з іншими правами людини.

До основних принципів охорони здоров'я в Україні належать такі:

– визнання охорони здоров'я пріоритетним напрямом діяльності суспільства та держави;

– дотримання прав і свобод людини та громадянина в галузі охорони здоров'я та забезпечення пов'язаних із ними державних гарантій;

– гуманістична спрямованість, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей над національними, груповими чи індивідуальними інтересами, підвищений рівень медико-соціального захисту найуразливіших верств населення;

– рівноправність громадян, демократичність і загальнодоступність медичної допомоги та інших послуг у галузі охорони здоров'я;

– відповідність завданням і рівню соціально-економічного та культурного розвитку суспільства, наукова обґрунтованість, матеріально-технічна й фінансова забезпеченість;

– орієнтованість на сучасні стандарти здоров'я та медичної допомоги, поєднання вітчизняних традицій і досягнень зі світовим досвідом у галузі охорони здоров'я;

– запобіжно-профілактичний характер, комплексний соціальний, екологічний та медичний підхід до охорони здоров'я;

– багатоукладність економіки охорони здоров'я, багатоканальність її фінансування, поєднання державних гарантій з демонополізацією та заохоченням підприємництва і конкуренції;

– децентралізація державного управління, розвиток самоврядування закладів і самостійності працівників охорони здоров'я на правових та договірних засадах [1, с. 2].

Згідно зі ст. 49 Конституції України, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Цивільний кодекс України також забезпечує природне існування фізичної особи, визначаючи право кожної людини на охорону здоров'я в ст. 283. Загалом питанням прав у сфері охорони здоров'я присвячено ст. 283–287 Цивільного кодексу України.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада № 2801-XII, кожний громадянин України має право на охорону здоров'я, що передбачає:

– життєвий рівень, зокрема їжу, одяг, житло, медичний догляд, соціальне обслуговування й забезпечення, необхідні для підтримання здоров'я людини;

– безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище;

– санітарно-епідемічне благополуччя території, населеного пункту;

– безпечні та здорові умови праці, навчання, побуту, відпочинку;

– кваліфіковану медичну допомогу, зокрема вільний вибір лікаря, методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я;

– достовірну та своєчасну інформацію про стан власного здоров'я та здоров'я населення, зокрема наявні чи можливі фактори ризику та їх ступінь;

– участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері охорони здоров'я;

– участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської експертизи щодо цих питань у передбаченому законодавством порядку;

– можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я;

– правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних зі станом здоров'я;

– відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди;

– оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я;

– можливість проведення незалежної медичної експертизи в разі незгоди громадянина з висновками державної медичної експертизи, застосування до нього заходів примусового лікування та в інших випадках, коли діями працівників охорони здоров'я можуть бути обмежені загальновизнані права людини і громадянина;

– право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса й адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду [2].

У законах України може бути визначено й інші права громадян у сфері охорони здоров'я. Громадянам України, які перебувають за кордоном, гарантовано право на охорону здоров'я у формах та обсязі, передбачених міжнародними договорами, у яких бере наша держава.

Відповідно до міжнародного законодавства, ратифікованого Україною, зокрема у ч.1 ст.12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, визнано право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного та психічного здоров'я [3]. Саме в ст.11 Європейської соціальної хартії регламентовано право особи на охорону здоров'я [4]. Також Європейська конвенція про права людини та біомедицину проголошує базові принципи стосовно прав пацієнтів, а саме: рівноправний доступ до медичної допомоги, захист права на інформовану згоду, приватне життя та інформацію.

Окрім цього, 2002 року було прийнято Європейську хартію прав пацієнтів, де вичерпно витлумачено права пацієнтів. Цей документ став правовим підґрунтям руху в Європі, метою якого було залучення пацієнтів до активної ролі у творенні та впровадженні послуг з охорони здоров'я. На жаль, зазначений нормативний акт має лише рекомендаційний характер [5, с. 32].

Усі суб'єктивні права взаємопов'язані. З огляду на зазначене, потрібно проаналізувати зв'язок окремих суб'єктивних прав із правом на охорону здоров'я людини.

Право на охорону здоров'я і право на життя. Життя і здоров'я людини є цінністю та первинною, вихідною передумовою її життєдіяльності, що визначено в ст. 3 Конституції України. Право на охорону здоров'я передбачає забезпечення відповідного життєвого рівня, медичного обслуговування та соціального забезпечення. Це право передбачає наявність безпечного для життя та здоров'я людини навколишнього природного середовища.

Право на життя – це надзвичайно широке та багатопланове поняття, яке охоплює низку аспектів. Воно стосується збереження життя, визначення його меж, права розпоряджатися ним, що реалізують через можливість піддати себе ризику або евтаназії тощо [6, с. 47–48].

У контексті сучасних реалій право на життя є особистим немайновим природним правом кожної людини на власне життя, яке виникає в момент народження. Природне право на життя будь-якої людини реалізують на власний розсуд, однак активне життя може відбуватися лише між народженням і смертю шляхом здійснення власних прав й обов'язків [7, с. 102–103].

Цікавим є висновок Європейського суду з прав людини (справа «Карпус проти Туреччини»), де зазначено, що факт

порушення права на життя відбувається, «якщо влада ризикує життям людини, відмовляючи в лікуванні, яке має бути доступним для кожного».

Отже, право на охорону здоров'я визнано одним із пріоритетних напрямів державної політики для забезпечення максимальної продовжуваності життя. Реалізуючи його, людина, насамперед, забезпечує своє право на життя.

Право на охорону здоров'я і право на особисту недоторканність. Будь-яке лікування людини передбачає втручання як у її особисте життя, так і у сферу її здоров'я. У всіх випадках втручання у сферу здоров'я людини медичними працівниками, лікарями наукових лабораторій, дослідницьких інститутів наявний елемент новизни, ризику, тому необхідно мати обґрунтовану правову базу, яка буде забезпечувати гарантований державою захист прав людини на життя, здоров'я й особисту недоторканність. Таким чином, будь-яке втручання у сферу фізичного та/або психічного здоров'я людини має бути підготовлене, організоване та здійснене так, щоб не порушували прав і законних інтересів людей, на що і спрямована правова наука [8, с. 102].

Чинне законодавство України містить визначення поняття медичного втручання. Зокрема, відповідно до ст. 42 Основ законодавства України про охорону здоров'я, медичне втручання – це застосування методів діагностики, профілактики або лікування, пов'язаних із впливом на організм людини, які допустимі лише тоді, коли вони не можуть завдати шкоди здоров'ю пацієнта.

Так, у справі Європейського суду з прав людини «Сторк проти Німеччини» було зазначено, що протягом 1977–1979 років заявницю помістили в лікарню проти її волі, де лікували без її згоди. Суд визнав той факт, що «заявницю лікували протягом її примусового перебування в лікарні, а також суд зазначив, що навіть несуттєве фізичне втручання стосовно людини потрібно вважати втручанням, яке порушує право на повагу приватного життя в межах ст. 8, якщо це втручання здійснюють без згоди людини». Суд визнав, що заявниці ліки вводили проти її волі, а це що також порушує право на повагу її приватного життя в контексті ст. 8 [5, с. 38].

Отже, право на охорону здоров'я є гарантією одного з найважливіших прав людини – права на особисту недоторканність, а здійснення останнього є умовою охорони її здоров'я та життя.

Право на охорону здоров'я і право на невтручання в особисте та сімейне життя. Стаття 32 Конституції України закріплює положення про те, що «ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя». Таким чином, реалізація громадянином свого права на охорону здоров'я передбачає збереження медичної таємниці.

Поняття медичної таємниці під час реалізації права на охорону здоров'я визначено в Міжнародному кодексі медичної етики (1949) у розділі «Обов'язки лікаря щодо хворих», а також у Міжнародній клятві лікаря (1948) і Дванадцяти принципах надання медичної допомоги в будь-якій національній системі охорони здоров'я (1963).

Зокрема, у справі Європейського суду з прав людини «Z. проти Фінляндії» медичну документацію заявника, а саме діагноз щодо наявності ВІЛ було долучено до судової справи проти чоловіка без його згоди, а інформацію в справі було розголошено. Суд постановив, що розголошення інформації про стан здоров'я «може негативно позначитися на приватному та сімейному житті людини, а також на статусі в суспільстві та працевлаштуванні, що забезпечує особу, яка зазнає ризику остракізму» [5, с. 40].

Отже, право на охорону здоров'я тісно пов'язане з правом на невтручання в особисте та сімейне життя, а також постає однією з гарантій реалізації права людини на охорону здоров'я.

Право на охорону здоров'я і право на повагу до гідності людини. Право людини на життя і повагу до її гідності проголошено в усіх міжнародно-правових актах про права людини та майже в усіх конституціях країн світу як невід'ємне право людини, охоронюване законом. Стаття 28 Конституції України закріплює право кожного на повагу до його гідності. Ця якість людини рівнозначна праву на повагу й обов'язку поважати інших. Згідно із цією статтею, жодну людину без її добровільної згоди не можна піддавати медичним, науковим чи іншим досліддам. Добровільність одержання згоди людини на проведення цих дослідів передбачає, що її не можна піддавати будь-яким формам насильства для одержання такої згоди.

Конституцією України встановлено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Ця норма відтворює положення ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, розглядаючи катування й інші жорстокі види поводження та покарання, що принижують гідність особи, як грубі порушення прав людини. На захист гідності спрямовані також інші норми (права) Основного Закону: право на достатній життєвий рівень, недоторканність приватного життя, захист людиною своєї честі та доброго імені, заборона збирати інформацію про приватне життя, заборона щодо насильницького проникнення в житло тощо [9, с. 3].

У постанові Європейського суду з прав людини у справі «Попов проти Російської Федерації» визначено, що згідно зі ст. 3 Конвенції держава зобов'язана забезпечувати особі умови, сумісні з повагою до людської гідності, а способи реалізації таких заходів не мають піддавати людину стресам, приниженням, занепокоєнню, які перевищують допустимий рівень страждань, що спричинені позбавленням волі. З огляду на практичне значення застосовуваних заходів, здоров'я, душевний стан особи мають бути адекватно гарантованими, зокрема, шляхом надання необхідної медичної допомоги.

Отже, право на повагу до гідності безпосередньо пов'язано з правом на охорону здоров'я. Одним з основоположних є захист від піддання особи без її згоди медичним, науковим чи іншим досліддам, що постає важливою гарантією забезпечення права на охорону здоров'я.

Право на охорону здоров'я і право на інформацію. Згідно з ч. 2 ст. 32 Конституції України, кожен громадянин має право ознайомлюватися в органах державної влади, місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею. Зазначена стаття визначає права громадян на інформацію, зокрема і про стан свого здоров'я, а отже, є важливим аспектом реалізації права на охорону здоров'я.

Цікавою в аналізованому контексті є справа Європейського суду з прав людини «К.Х. та інші проти Словаччини», у якій заявниці (вісім жінок ромського походження) утратили репродуктивну функцію після візиту до гінекологічного відділення в двох різних лікарнях. Вони вважають, що їх стерилізували під час перебування в лікарні. Представники лікарні відмовилися

надати їхні медичні картки законному представникові чи копії документів. Потім жінки отримали судовий ордер, що забезпечив для них доступ до медичної інформації в межах акта про охорону здоров'я від 1994 року, проте їм заборонили робити копії документів. Суд визнав це порушенням ст. 8. З того часу, коли справу було відкрито, акт про охорону здоров'я від 2004 року відкрито дозволяє пацієнтам або їхнім законним представникам робити копії з медичної документації. Зазначене підтверджує право осіб на інформацію про власне здоров'я [5, с. 46].

Право на охорону здоров'я та право кожному на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», гарантіями щодо забезпечення прав громадян на охорону здоров'я від несприятливого впливу навколишнього природного середовища законодавець визначає низку принципів щодо охорони довкілля, а саме: пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість дотримання екологічних стандартів під час здійснення будь-якої діяльності, гарантування екологічно безпечного середовища для життя та здоров'я людей, запобіжний характер заходів у сфері охорони навколишнього природного середовища тощо.

Комплекс заходів з охорони навколишнього середовища передбачає заходи із забезпечення прав і свобод людини, зокрема безпосередньо пов'язані із правом на охорону здоров'я. Здоров'я людини нерозривно пов'язане з екосистемою, оскільки саме чисте довкілля є передумовою реалізації права на охорону здоров'я.

Так, Європейський суд з прав людини формує судову практику, згідно з якою визнано, що забруднення навколишнього середовища є причиною порушення основних прав громадян, з-поміж яких право на життя та повагу до приватного та сімейного життя.

Право на охорону здоров'я та право на медичну допомогу. Так, ст. 49 Конституції України, гарантує право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. У ст. 13 Європейської соціальної хартії визначено право на соціальну та медичну допомогу. Право людини на медичну допомогу – це закріплена в законодавстві та гарантована державою можливість кожної людини отримувати в закладі охорони здоров'я чи лікаря приватної практики, яких здійснює професійну діяльність відповідно до чинного законодавства, комплекс заходів, спрямованих на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію, з метою збереження, зміцнення,

розвитку й відновлення (у разі порушення) максимально досяжного рівня фізичного та психічного стану людського організму [9, с. 3]. Отже, право на медичну допомогу є конкретизаційним правом у сфері медицини стосовно права на охорону здоров'я. Право на охорону є ширшим, адже охоплює також право на медичну допомогу. Ненадання медичної допомоги Європейський суд з прав людини трактує так: відсутність лікування призводить до порушення права на свободу від катувань, жорстокого, нелюдського й такого, що принижує гідність, поводження.

Право на охорону здоров'я і право на освіту. Закріплене в ст. 53 Конституції України право на освіту має безпосереднє значення для підвищення рівня санітарно-гігієнічної культури населення, прищеплення культури турботи про здоров'я, усвідомлення значення здоров'я як однієї з найвищих соціальних цінностей. Стаття 53 Конституції України передбачає підвищення рівня освіти, зокрема у сфері планування сім'ї та інших медико-соціальних питань, упровадження державних освітніх стандартів, що стосується й медичної освіти [7, с. 88]. Проблеми охорони здоров'я населення та робота, що спрямована на збереження і зміцнення здоров'я, потребують посиленої уваги з боку держави, саме тому ці права є взаємопов'язані. У рішеннях Європейського суду з прав людини це порушення трактує як ненадання відповідної інформації з приводу лікувальних заходів.

Дослідивши зв'язок усіх прав, якими володіє людина, доходимо висновку про їх взаємозалежність, адже лише комплексно ці права можуть бути всебічно реалізованими. Право на охорону здоров'я пов'язане майже з усіма правами та свободами, що закріплені в Конституції України. Окрім з них є похідними від права на охорону здоров'я. Вони визначають ступінь забезпечення іншого права, а деякі є гарантією для іншого права. Таким чином, порушення одного права спричиняє порушення цілісності інших прав людини [10, с. 91].

Право людини на охорону здоров'я виконує гарантійну функцію щодо інших суб'єктивних юридичних прав (наприклад, щодо права на життя, особисту недоторканність), також своїми гарантіями передбачає інші суб'єктивні юридичні права (наприклад, право на інформацію). Окрім того, власне охорона здоров'я є підставою для обмеження інших суб'єктивних юридичних прав людини [10].

Права людини у сфері охорони здоров'я доповнюють біоетику, водночас, охоплюють комплекс загальноприйнятих норм і процедур, які надають можливість дійти висновків про порушення прав у зв'язку з нереалізованістю права на охорону здоров'я. Вони ґрунтуються на стандартах міжнародної концепції прав людини. Чимало з них відображені в міжнародних договорах і національних конституціях. Отже, право на охорону здоров'я охоплює спектр інших суб'єктивних прав людини, а невиконання одного з них спричиняє порушення права людини на охорону здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дерєга В. В. Соціальна і гуманітарна політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. В. Дерєга. – Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/3582>. – Назва з екрана.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : Закон України від 19 листоп. 1992 р. № 2801-XII. – Режим доступу: <http://zakon4rada.gov.ua/laws/show/2801-12>. – Назва з екрана.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3rada.gov.ua/laws/show/995-042>. – Назва з екрана.
4. Європейська соціальна хартія від 3 трав. 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2rada.gov.ua/laws/show/994_062. – Назва з екрана.
5. Охорона здоров'я і права людини : посібник / за ред. І. Я. Сенюти. – 5-те вид., доповн. – Львів : Медицина і право, 2015. – 989 с.
6. Гладун З. Право людини на життя і проблеми його юридичного забезпечення в Україні / З. Гладун // Український часопис прав людини. – 1995. – № 1. – С. 47–54.
7. Мацєгорін О. І. Цивільно-правова природа права на життя / О. І. Мацєгорін // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 101–106.
8. Ардашева Н. Понятіє експеримента в медицині і защита прав человека / Н. Ардашева // Государство и право. – 1995. – № 12. – С. 102–107.
9. Сенюта І. Я. Право людини на медичну допомогу: деякі теоретико-практичні аспекти / І. Я. Сенюта // Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення) : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 17–18 квіт. 2008 р.). – Львів, 2008. – С. 277–283.
10. Сенюта І. Я. Право людини на охорону здоров'я та його законодавче забезпечення в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Сенюта Ірина Ярославівна. – Львів, 2006. – 202 с.

REFERENCES

1. Dereha, V.V. (2012). *Sotsialna i humanitarna polityka [Social and humanitarian policy]*. Mykolaiv: ChDU im. Petra Mohyly. Retrieved from <http://buklib.net/books/3582> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: vid 19 lystop. 1992 r. No. 2801-XII [The Law of Ukraine on the Basis of Ukrainian Health

Legislation from November 19, 1992, No. 2801-XII]. (n.d.). *zakon4rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon4rada.gov.ua/laws/show/2801-12> [in Ukrainian].

3. Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava vid 1973 r. [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights of 1973]. (n.d.). *zakon3rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon3rada.gov.ua/laws/show/995-042> [in Ukrainian].

4. Yevropeiska sotsialna khartiia vid 3 trav. 1996 r. [European Social Charter of May 3, 1996]. (n.d.). *zakon2rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon2rada.gov.ua/laws/show/994_062 [in Ukrainian].

5. Seniuta, I.Ya. (Ed.). (2015). *Okhорona zdorovia i prava liudyny [Health and Human Rights]* (5th ed.). Lviv: Medytsyna i pravo [in Ukrainian].

6. Hladun, Z. (1995). Pravo liudyny na zhyttia i problemy yoho yurydychnoho zabezpechennia v Ukraini [The right of a person to life and problems of its legal provision in Ukraine]. *Ukrainskyi chasopys prav liudyny, Ukrainian Human Rights Journal, 1*, 47-54 [in Ukrainian].

7. Matsehorin, O.I. (2008). Tsyvilno-pravova pryroda prava na zhyttia [Civil law is the right to life]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava, Journal of the Kyiv University of Law, 1*, 101-106 [in Ukrainian].

8. Ardasheva, N. (1995). Poniatie eksperimenta v medicine i zascita prav cheloveka [The concept of an experiment in medicine and the protection of human rights]. *Gosudarstvo i pravo, State and Law, 12*, 102-107 [in Russian].

9. Seniuta, I.Ya. (2008). Pravo liudyny na medychnu dopomohu: deiaki teoretyko-praktychni aspekty [Human right to medical care: some theoretical and practical aspects]. *Medychno pravo Ukrainy: pravovyi status patsientiv v Ukraini ta yoho zakonodavche zabezpechennia (henezys, rozvytok, problemy i perspektyvy vdoskonalennia), Medical law of Ukraine: the legal status of patients in Ukraine and its legislative provision (genesis, development, problems and prospects of improvement): Proceedings of the 2nd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference.* (pp. 277-283). Lviv [in Ukrainian].

10. Seniuta, I.Ya. (2006). Pravo liudyny na okhoronu zdorovia ta yoho zakonodavche zabezpechennia v Ukraini [Human right to health and its legislative provision in Ukraine]. *Candidate's thesis.* Lviv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 01.12.2017

Nazarko Yu. – *Postgraduate Student of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Constitutional Right to Health Protection in the System of Subjective Human Rights

The article covers the conceptually important concepts of the right to health. The interaction of the right to health with other subjective human rights is revealed, as well as the cases of the European Court of Human Rights on this issue are analyzed.

The Constitution of Ukraine recognizes man, his life and health, honor and dignity, inviolability and security of the highest social

value. In this constitutional prescription, health is proclaimed as the value and primary and initial prerequisite for the life of each person. Therefore, among the numerous rights provided for by the Basic Law, one can distinguish the right to health as one that guarantees its physical existence and is a condition for ensuring the implementation of all other human rights.

Human right to health as a social (natural) phenomenon is a person's ability to use all social, especially state, means aimed at preserving, strengthening, developing and, in case of violation, restoring the maximum achievable level of physical and mental state of his organism.

The gender analysis of the place and role of the right to health in the legal status of a person and a citizen and the analysis of the jurisprudence of the European Court of Human Rights gives grounds to say that health is the reason for the restriction of other subjective legal human rights, which is fixed both by international legal acts and by national legislation. In Ukraine, the interests of healthcare are adequately covered, taking into account international standards and observance of constitutional norms.

This study allows us to conclude that there is an inextricable link between all human rights. Only in their complex can talk about the comprehensive, complete realization of each individual right. The right to health protection is inextricably linked with practically all the rights and freedoms enshrined in the Constitution of Ukraine. For some of them, it is an integral part, a guarantee of other rights; the other rights, on the contrary, constitute a guarantee of the right to health care. Obviously, the violation of one of the fundamental rights and freedoms entails a violation of the integrity of the legal protection of human health.

Having examined the human right to health care, it can be stated that it, on the one hand, fulfills the guarantee function with regard to other subjective legal rights (the right to life, the right to personal integrity), on the other – as its guarantees other subjective rights (for example, the right to information, the right to social protection), and, moreover, healthcare itself is the basis for limiting other subjective legal human rights.

Keywords: right to health care, realization of human rights, European Court of Human Rights.